

LA SIBIL·LA I EL BETLEM

Figures del betlem tradicional mallorquí

ÀREES DE CONEIXEMENT:

Educació artística (plàstica)

Experimentació de les diferents produccions artístiques

Coneixement, valoració, gaudi i respecte de les diferents manifestacions artístiques del patrimoni cultural propi de les Illes Balears

Participació en situacions de contacte directe amb les obres musicals i plàstiques

Coneixement d'algunes de les professions més rellevants dels àmbits artístics de les Illes Balears i les característiques d'aquestes feines

Creació d'obres senzilles amb tècniques mixtes segons un procés planificat

La Sibil·la al betlem

El betlem és la representació figurativa del naixement de Jesucrist i constitueix una de les tradicions més arrelades a les llars il·lenques. Es considera que el primer betlem o pessebre el va crear Sant Francesc d'Assís l'any 1223. A Mallorca, hi ha referències de betlems al segle XVI, concretament del betlem de l'església de l'Hospital General. Probablement, durant els segles posteriors el costum es va expandir entre els convents de clausura. El betlem casolà es construeix a partir d'elements vegetals, amb una cova o un estable com a elements estructurals. Les figures del naixement (la Verge, sant Josep i el Bon Jesús, el bou i el mul), l'àngel i els tres reis configuren els personatges essencials del relat del misteri de Nadal. El conjunt es completa amb figures que representen escenes i costums rurals.

Sibil·la amb blavets de Lluc, Fornet de la soca, Palma 2020

Tradicionalment, la confecció del betlem es realitzava el dia de Sant Tomàs, 21 de desembre, i es col·locava la figura del Bon Jesús el mateix dissabte de Nadal, al punt de mitjanit. Les tres figures dels Reis d'Orient es col·locaven en un principi lluny de la cova, i a mesura que s'anava acostant el dia de Reis, els infants de la casa els anaven acostant cada dia un poc més cap al naixement. El betlem romanía instal·lat així fins el dia de la Candelera, el 2 de febrer, coincidint just amb el punt mig de l'hivern [Font: fragments del *Tradicionari de Mallorca / Tradicionari #2 Nadal*].

Investiga

ENLLAÇOS D'INTERÉS:

Associació de betlemistes de Mallorca

www.betlemistes.es

El folklorista Rafel Ginard descriu la costum d'anar a comprar les peces pel betlem

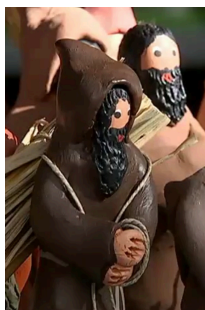
www.fundaciocasamuseu.cat/adjunts/documents/t2.pdf / p.4 i 5

Les figures de fang de Carme Garcies

https://youtu.be/9CTgOK2y_2g

Sabies què... a Mallorca existeix la tradició d'amagar un frare en el betlem.

BIBLIOGRAFIA:

D.A. (2009): *El Betlem tradicional mallorquí*. Palma: Ajuntament

Activitat (educació artística: plàstica)

Elabora una figura de Sibil·la per posar al betlem de l'escola o de ca teva. Utilitza una tècnica mixta a partir d'un material moldelable (plastilina, fang, argila, etc.).

Sibil·la de Lluc amb blavets turiferaris, betlem particular

Opcionalment, pots visitar el betlem de la parròquia del teu poble o algun dels betlems tradicionals de Palma, així com les paradetes de pastorets de fang de la plaça Major (consulta el programa de l'Associació betlemistes de Mallorca).

Escena del betlem de la Misericòrdia, Palma 2020

El betlem que amaga un Sant Antoni.

L'associació de betlemistes de Mallorca ha impulsat la incorporació d'un frare en el betlem. En el segle XVIII, a Mallorca, s'acostumava a posar un frare amagat als betlems. Així, tots els que el visitaven, sobretot els infants, l'havien de cercar entre totes les figures (és el mateix que es fa a Catalunya amb el popular caganer). Aquesta costum es va anar perdent fins que va

desaparèixer totalment. Des de fa uns anys, els betlemistes de Mallorca conviden tothom que fa un betlem a posar-hi un frare amagat, així, tots els infants que els visiten poden jugar a cercar la figura del frare tal i com es feia antigament.